

VERZAMELDE GEDICHTEN

Pimber

Ik leefte lang op de volate plaatsen
 Waar blakke niet dan roofigedwongen komen
 Aan maelt ruzegor van beide stromen
 Die niet den't groen van t'land gewelf wreektraen

Ah hoop en een Koloni en selacties
 Heb ik er poech nymph tot vrom genomen
 Loop hart mit een naer rijd sonder wij drom
 Van kneltig en er puer die faer op selacties.

Er is hier niet een elat en leus stont.
 Hetzij de plaag van mis en mus kiet
 Er oms, de vage heet aan t' vaderland

Spijt dat ik orheit stichtte naer ges traed
 Dat ik gemasteld heb. naer mit gem oord
 Waar onderken ik t' leus geen gonacties.

J. Slauerhoff
Verzamelde gedichten

Bezorgd door Hein Aalders en Menno Voskuil

Nijgh & Van Ditmar – Amsterdam

Tweede druk van de vijfde, volledig herziene editie, bezorgd door Hein Aalders en Menno Voskuil.

Deze uitgave werd financieel ondersteund door het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature



www.letterenfonds.nl

www.nijghenvanditmar.nl

Copyright samenstelling en verantwoording

© Hein Aalders en Menno Voskuil 2018/2022

De foto van Slauerhoff op de binnenflap van het omslag en de afgebeelde handschriften op pagina 2 en 967 zijn afkomstig uit de collectie van het Literatuurmuseum, Den Haag.

Boekverzorging Steven van der Gaauw

NUR 306 / ISBN 978 90 388 0400 2

INHOUD

[I] DE BUNDELS 7

- Archipel 9
- Oost-Azië 81
- Eldorado 131
- Fleurs de marécage 207
- Saturnus, waarin opgenomen Clair-obscur 235
- Yoeng Poe Tsjoeng 281
- Serenade 331
- Soleares 365
- Een eerlijk zeemansgraf 425

[II] VERSPREIDE GEDICHTEN 483

[III] NAGELATEN GEDICHTEN 645

- Verantwoording 957
- Drukgeschiedenis 969
- Register van titels en eerste regels 983
- Inhoudsopgave 1017

[I] De bundels

Archipel

I am haunted by numberless islands, and many a Danaan shore
W.B. Yeats

HET BOEGBEELD

Dit is mijn lot: gebeeldhouwd voor den boeg,
Den scheepsromp achter mij te moeten volgen;
Mijn zegetocht over knielende golven
Aan 't schip te moeten danken dat mij droeg.

Wel leef ik 't zwerven liever dan het vaster
Landlijk geluk, dat wortelt als een boom
In één trouw, voor één einder; mijn driemaster
Draagt me in de drift van iedren wereldstroom.

Liefkoozingen van alle golven schuimen
Over mijn borst en bevleken mij niet.
Volgende reinigen van voorge, zij ontruimen
Mij snel, mijn vreugd blijft vrij van hun verdriet.

Ik zal nooit van een houden, zij zijn alle
Even witwoedend, even snel weer grijs.
Ik lok, zij streelen, laat ze los, zij vallen
In met het koor, dat sterft achter mijn reis.

Geen vrouw leed liefde zoo gelijk bewogen
In drift, als ik de zee: zijn ademtucht
Houdt mij beurtlings bukkend en opgetogen,
Geen man heeft machtiger zijn bruid bezocht.

Uit zoo groot omhelzen zoo zuiver zelf
Behield geen vrouw; over zijn diepte zwevend
Bleef mijn beeld in zijn borst begrensd en bevend.
Ik overleefde hem – tot des einders gewelf.

Geen bruid huwt met haar vorst gebied als ik
Met 't schip, dat mij meetroont, vorstlijk vrijgevig...
Máár 'k leef ook zeer bekrompen, onderhevig
Aan koers en vrachtvaart van de onvrije brik.

'k Lig met mijn romp in 't vuile dok verankerd
En duld de lading van smaadlijke vracht;
't Gelaat vertrokken, 't verre lijf verkracht
Voelt gevangen vrouw zich weerloos bezwangerd.

En houd ik mij hardnekkig in extase
Bóven gesternten, diep in zee gezonken,
Dan hoor 'k 't aanklevend schuim der aarde razen:
Vlak achter mij liggen matrozen dronken.

Zoo dronk ik schoon en schande in één teug.
Stijgt mij de roes der reine hemeldriften,
Dan werkt besef van laag bestaan als gift en
Proef ik zoo wrang dat 'k niet voor engel deug.

Dit zal het eind zijn: op een slordige helling
Van 't schurftig schip te worden afgesloopt.
Ik zal stom smeeken om een nieuwe stelling,
Laf, als een hoer die zich voor 't laatst verkoopt.

Men nagelt mij misschien als laatste gunst
Nog op de stompheid van een oude kof.
Wij passen bij elkaar: zijn molmge vunst'
En mijn geschonden schoon, verfloos en dof!

Dan weer berouw 'k, naakt in mijn schaamle schaamte,
Dat ik niet eer, als waardloos wrakhout stierf:
Liever nog lang met een roestig geraamte
Over 't geluksgebied van vroeger zwierf.

Bespottingen van alle golven botsen
Tegen mij op. Mijn leed wordt staag verbrijzeld.
Zij schenden mij, als de scherpkantige schotsen
Van vroegre liefde het onmeetlijk ijsveld.

Wie leed zoo fel, zoo laf, voordat hij stierf;
Met zooveel smaad gekroond, zoo laag gekruisigd
Over 't weleer bekoord gebied? Wie zwierf
Zoo lang rampzalig, voor hoogst Heil 't vooruitzicht

Van mijn wanhoop: dat na dit overwintren
Voorbij mijn dood eenmaal een storm, een hoos
Mij zal vernietigen, zoo vormeloos,
Dat 'k mij niet meer herinner in mijn splintren?

[1]

Blanke rust in 't golvend blauwe
En de stilte zingende,
Met de macht van verre vrouwen
't Schip onzichtbaar omringende;
Voor den boeg en hoog door de touwen
Woei haar bekoring, ons tot vertrouwen,
Vergeten en liefde dwingende.

Reeds waren er die zich niet konden
Tegenhouden; zich overgeven
Werd een genot, als geen veilge zonde
Waar lijf en ziel in overbleven;
De diepte begon waar zij zwevend stonden,
Half uit de golven zichtbaar, of wonden
Uit blauw geheim zich opendeden.

Het schip lag stil en overhellend:
Luisterde het, voor 't eerst ontroerd?
Haar lied welde aldoor, weelden voorspellend.
Wij wilden over, lichaam niet tellend –
Hoe heeft hij ons bewaard, ontvoerd?

De slaven op de banken hielden
De riemen in: hun eerst verzet.
Naar 't eiland de matrozen knielden.
Hij bond ze, maar zij beten met
Hun tanden 't want, de zeilen vielen.
Wij vluchtten toch, hoezeer de zielen
Weerstreefden; hij heeft ons gered,
Gerukt uit het geluk, den dood
Bij het onmogelijke: haar te tillen
Geheel uit geheim en golven bloot.

Zijn wij gered, die dit verloren?
Wij haten hem die ons behield.
Geen haardstee waar wij meer behooren,
Wij liggen waar nog vleugen trillen
Van haar onheugelijke koren,
Aan steile stilten neergekniel.

[II]

Zij sluipen beschaamd langs 't eigen strand,
Bukkende als getuchtigde honden.
't Lied breekt nooit weer uit zwijgen, want
Er waren voor 't eerst die het weerstonden

En verder voeren: de stemmen stokten,
Lieflijkheid leed de nederlaag.
Hun tocht trok langs, een stugge vlaag,
Waartegen de zachte zang vervlokte.
Die al 't verleidelijke heur ontlokte...
En voortdreef, onaantastbaar traag.

Het eigen Eiland stiet haar uit;
De rotsen wonden, plumpe doornen,
De van geheim ontdane huid.
Tot rampzalig bestaan geboornen,

Sleepen zij zware geschubde staarten
Het land door ter laatste toevlucht: Zee.
Voortaan, in weleer gestremde vaarten,
Zwemmen zij stom als aasvisschen mee.

OCEAANNACHT

Aan 't eind der ruimte zonk het zonnewrak
In wolkenhorden, barstte achter dampen.
Het schuim van langgeleên voltrokken rampen
Brak weer naar 't donker golvend oppervlak.

En onophoudlijk droeg de branding aan
Den doodsstrijdzang, de laatste reutelingen
Der langzaam afgezonden schipbreuklingen,
Oog-open in groene afgronden vergaan.

Onkenbre drenkelingen dreven boven,
Gezwoolen, dichtomwoeld met slijmge wieren,
Gelijkend op de afgrijslijke weekdieren
Waaraan zijzelve in leven niet geloofden.

Zij werden talrijk, brachten de besmetting
Over, dier nooit gestorven angst: dat leven
Niet is gegrond, alleen bovengedreven
Uit diepzee grenzende aan dood. Ontzetting

Vraagt of geen eiland de eindvloed weerstaat,
En alle vastelanden raken vlot;
Met zieltogende ellendigen op een vlot
De laatste kiem van leven ondergaat.

CHINEESCHE DANS

Door tromdonder bliksmen cymbelslagen.
Zij, naakt omwaad door een roodzijden lap,
Golft onder den storm van doffe toonvlagen
Armen en beenen houdt zij slap.

't Hoofdje op den halsstengel zwevend,
De knieën wijd, dan weer dicht bij elkaar;
De kleine borsten zijn een bevend,
De smalle voetjes een dansend paar.

Zij wervelt sneller, het roode gewaad
Ontbloomt haar, in breede baan opvloeiend,
En schroeft zich, omsnoert haar hals, zij staat
Stil op de teenen, hijgend, witgloeiend.

En de dood der dans wordt aangekondigd
Door een tromslag, één felle bekkenstoot.
Als een nachtwolk hoog op 't bloed der zon ligt,
Blijft zij over 't doek, smalblank op breed rood.

HET TEMPELEILAND PHILAE

Het ligt stroomopwaarts
(Hoevele golven zijn voorbijgegaan
In iedren dag en hoevele van deze vergaan?)
Achter hoog riet, ver van het voortbestaan,
Bijna onaardsch.

Wel haast alle zuilen zijn gebroken;
Er staan nog twee over,
Ver van elkaar.
Het heiligdom ligt open
En lijdt gevaar
Verstikt te worden onder aanwoekrend loover.

De haven waar de aankomende geloovigen
Hun barken meerden
Verzandde. En zij allen verteerden
In de grafheuvelen die tegenoverliggen.

Verloren gingen de tooverspreuken,
Verwaaid de offerreuken,
En 't ritueel vergeten...

Zoals een ringrifeiland in zijn binnenmeer
Wat leven van voorwereldlijke zee,
Hield het Verleden.

HET DOODENEILAND

Geen ankerplaats, geen monding van een beek.
De sloep bleef steken in een modderkreek.

De bosschen dorren, leven op vergane
Uit eigen vroeger loof gevallen blaren.

Hun takken storten afgestorven boomen
In beddingen van uitgedroogde stroomen,

Waar de oevers uit gebleekte beendren steken,
Die bij een windvlaag (of bij 't langsgaan) breken.

Wind gaat lijkkleurig van het zerkenstof,
Kan niet van 't eiland af, een doodenhof,

Dat diep den bodem van de zee doortrekt
En deze ver-om aandoet met bederf.

Aasvogels blijven mijlen uit de kust;
Alleen de albatros, die enkel rust

Op raas van schepen, varend naar hun schipbreuk,
Strijkt neer en krijscht, zijn doodsroep maakt geen inbreuk.